

COLUMN

Patent

VEERLE VANDEN BOSCH

Een poosje geleden zat ik in een restaurant naast een tafeltje met twee Japanse toeristen. Hoewel ze een driegangenu wisselden ze haast geen woord met elkaar, verdiept als ze waren in het scrollen op hun oversized smartphones. Ik kan niet anders dan me daar wat triest bij voelen. Het is natuurlijk best mogelijk dat ze allebei in een levendig gesprek waren verwickeld – alleen niet met elkaar.

Al even triest word ik van de stapels zelfhulpboeken die op de redactie arriveren met de belofte dat ze ons zullen afhelpen van onze smartphoneverslaving. Dat zal ze nooit lukken, zegt de Britse psychoanalyticus Darian Leader. Onze handen moeten iets te doen hebben, dat is altijd zo geweest en het zal zo blijven. De mens is een friemelende soort. Vroeger prutsten we met pijpen, snuifdozen, horloges, handschoenen, waaiers, sigaretten, ja zelfs paraplu's. Waaiers waren zo populair dat er zelfs een waaierbelaasting werd ingevoerd. Nu zeuren we, zoals ik hierboven, over het feit dat mensen aan hun smartphone lijken vastgegroeid, toen werd er gezeurd over een nieuw gadget zoals het zakhorloge en hoe irritant mensen daarmee omgingen. Alles komt terug.

Scrollen, klikken en swipen zullen wellicht de anatomie van onze handen veranderen

In *Handen. Wat we met ze doen en waarom* analyseert Leader ons digitale tijdperk aan de hand (*pun not intended*) van de nieuwe manieren waarop we onze handen gebruiken: scrollen, klikken en swipen, ze zullen wellicht de anatomie van onze handen veranderen, zoals de anatomie van onze mond is veranderd sinds we vork en mes gebruiken en ons vlees in kleine stukjes snijden, schrijft Leader. Apple heeft ooit een patent aangevraagd op de scrollbeweging en de knijpbeweging waarmee we in- en uitzoomen.

Leaders boek is meer een gedachte-experiment dan een essay, het gaat veel richtingen tegelijk uit. Maar hij heeft wel een verklaring voor ons dwangmatig gefriemel. Het zakhorloge en de smartphone hebben gemeen dat ze ons in staat stellen tegelijk hier en elders te zijn. Ze helpen ons ons te concentreren en om te gaan met de spanning en onrust in onszelf.

Het zal wel, maar ik blijf toch vooral zitten met de vraag hoe die handen van ons er over pakweg tweehonderdvijftig jaar zullen uitzien. En of het Apple van die dagen er dan een patent op zal aanvragen.

DE KWESTIE

AUTEUR

GAEA SCHOETERS

'Over seksisme in de letteren wordt altijd off the record gesproken'

Het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL) maakte zopas de lijst bekend van auteurs die een werkbeurs voor 2017 krijgen. Vrouwen zijn daarin ondervetegenwoordigd. Enkele cijfers. Proza: 6 vrouwen op de 24 toekenningen; poëzie: 4 op 12; jeugd: 8 op 24; theater: 0 op 12; strip: 2 op 5; gemengde aanvragen: 4 op 12. Vrouwelijke auteurs zijn niet alleen in de minderheid, bovendien krijgen ze ook aanzienlijk lagere bedragen toegekend. Die cijfers vertellen iets over het literaire landschap, zegt auteur Gaea Schoeters, maar er is nood aan een grondige studie.

'Het kan niet komen doordat vrouwen minder goed schrijven. Aan de criteria van het VFL ligt het evenmin. Die zijn objectief, het fonds heeft ook veel aandacht voor diversiteit en gender-evenwicht. Het zou interessant zijn om op zoek te gaan naar de achterliggende redenen. Misschien dienen vrouwen gewoon minder aanvragen in, omdat ze vaker dan mannen denken dat ze niet in aanmerking komen voor een beurs? Of kunnen ze hun dossier minder stofferen, omdat ze minder prijzen krijgen, minder gerecenseerd worden en minder in literaire tijdschriften publiceren? Of spelen de gehanteerde criteria bij de beoordeling van dossiers ongewild in het nadeel van vrouwelijke auteurs? Misschien krijgen ze lagere beurzen omdat ze nu pas aan een inhaalbeweging bezig zijn en de meeste vrouwelijke aanvragers nog aan het begin van hun carrière staan? Dat zijn mogelijke verklaringen, maar het moet worden onderzocht.'

We hebben het nu over een glazen plafond in de literaire wereld.

'Die discussie over het glazen plafond in de literaire wereld is erg vaag. Maar het is er wel degelijk, zoals dat er ook is in andere sectoren, zoals de theaterwereld. Alleen is het veel moeilijker kwantificeerbaar, dat is een probleem. Ik hoor ook veel verhalen van collega-auteurs over seksisme, altijd off the record, want het is een kleine wereld, en als je daar als vrouw iets van zegt, word je als rancuneuze zeur weggezet, dat is een tweede probleem. Het zou goed zijn als er een brede studie zou komen, zodat we een wetenschappelijk instrument in handen hebben in plaats van niet-verifieerbare verhalen.'

Hoe ziet u zo'n studie?

'Een onderzoek bij alle spelers in het boekenvak, van uitgevers over recensenten, media, organisatoren van literaire festivals... Worden vrouwelijke schrijvers op dezelfde manier benaderd als mannen? Worden ze anders gepromoot? Worden ze evenveel en op dezelfde manier gerecenseerd als mannen? Worden ze evenveel gevraagd voor festivals? En hoe zit het met prijzen? Het is al jaren bekend dat vrouwen veel moeilijker op shortlists van grote prijzen terechtkomen, laat staan dat ze die winnen. Als er een vicieuze cirkel is, kunnen we daar eindelijk eens concreet over nadenken hoe we die moeten doorbreken.'

Lees Gaea Schoeters' tekst over 'seksisme in letterenland' op www.gaeaschoeters.be

/ DIXIT /

'Frankrijk is een literair land omdat er evenveel literaire prijzen zijn als kazen, of als dagen in een jaar'

Schrijver **ERIC-EMMANUEL SCHMITT** roept Macron in 'Le Monde' op om met de traditie van De Gaulle, Pompidou en Mitterrand aan te knopen en een 'literair president' te worden.

'Du jamais vu dans le monde politique: een literair intellectueel als minister van Cultuur'

STEFAN HERTMANS is blij met de nieuwe Franse cultuurminister, Françoise Nyssen, Belgische van afkomst en directeur van de atypische, succesvolle uitgeverij Actes Sud in Arles. (op Facebook)